

**Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista****Strategiajohtaja Sirpa Lätti-Hyvönen  
Strategia ja kehittäminen**

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion palvelujen saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteeksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion palveluiden saatavuuden sekä yksiköiden ja toimintojen sijoittamisen perusteista, jolla kumottaisiin voimassa oleva laki valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamisesta koskevasta toimivallasta (362/2002).

Laissa säädettäisiin valtion palveluiden saatavuuden järjestämisestä sekä valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevista yleisistä tavoitteista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta suunnittelusta ja koordinaatiosta. Laissa säädettäisiin valtakunnallisesta suunnitelmasta, jolla luodaan hallinnonalarajat ylittävä kokonaiskuva valtion palveluiden saatavuuden ja yksiköiden ja toimintojen sijoittumisen tilasta sekä tavoitellusta kehityksestä ja ohjataan lain soveltamisalaan kuuluvia valtion viranomaisia niille kuuluvassa päätöksenteossa. Laissa säädettäisiin myös toimivallasta tehdä valtion yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevia päätöksiä ja selkeytettäisiin ministeriöiden ohjaustoimivaltaa valtion palvelujen saatavuuteen liittyen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. tammikuuta 2022.

Lausunto pyydetään antamaan sähköisessä lausuntopalvelu.fi palvelussa viimeistään 10.2.2021.

**Esitys Kuopion kaupungin lausunnoksi**1§ Lain tarkoitus ja soveltamisala

Lain yleinen tarkoitus ja sovellusala on kannatettava. Työn tekemisen monipaikkaistuesssa ja muuttuessa yhä enemmän paikkariippumattommaksi on tarpeen tarkistaa käsitteistöä ja uudistaa toimintatapoja. Luopuminen alueellistamisen käsitteestä ei kuitenkaan saa merkitä, sitä, että valtion virastot ja yksiköt lähtökohtaisesti keskitetään. Erityisesti uusia valtion virastoja perustettaessa tulisi tehdä aito vaihtoehtotarkastelu sijaintipaikkakunnista osaamisen, työvoiman saatavuuden ja alueen elinvoiman kehittämisen näkökulmasta.

2§ Tavoitteet

On tärkeää, että palvelujen saatavuuden lisäksi, tavoite vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana maan eri osissa, otetaan aidosti huomioon lakia soveltaessa. Alueiden elinvoimaisuutta voidaan tukea vahvistamalla jo olevia alueellisia osaamiskeskitymiä. Alueelliset yksiköt ja keskittymät voisivat toimia "tukikohtina" monipaikkaiselle työskentelylle. Monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn tekemistä tulee aidoin toimenpitein edistää. Koronapandemian aikaiset kokemukset paikkariippumattomasta työskentelystä ovat olleet pääosin positiivisia.

On hyvä, että turvallisuus on nostettu mukaan tavoitteisiin. Vaikka sähköiset palvelut kehittyvät ja toimivat hyvin, niin esim. poliisin paikallinen näkyvyys ja saanti paikalle hätätapauksissa ilman useiden tuntien viiveitä, on tärkeää.

### 3§ Valtakunnallinen suunnitelma

Lakiehdotus on varsin yleispiirteinen, eikä se sisällä keinoja siitä, miten tavoitteisiin päästään. Tämä korostaa valtakunnallisen suunnitelman ohjaavaa merkitystä. Miten erityisen merkityksellinen uusi yksikkö tai toiminto määritellään, on myös olennaista. Merkityksellinen alueen talouden, elinvoiman näkökulmasta vai palvelujen saatavuuden näkökulmasta?

Alueellisesta näkökulmasta katsottuna, valtakunnallinen suunnitelma tuo kuitenkin parhaimmillaan avoimuutta valtion yksikköjen ja toimintojen lakkauttamiseen tai perustamiseen. Tämä on positiivinen asia ja selvä parannus nykyiseen käytäntöön, jossa valtion toimintojen lakkauttamissuunnitelmista tieto sijaintipaikkakunnalle ei kulje riittävän aikaisessa vaiheessa. On myönteistä, että suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan. Tällä voidaan varmistaa, että suunnitelman linjauksia noudatetaan myös alueilla tehtävissä ratkaisuissa.

### 4§ Toimielin

On tärkeää, että toimielin kuulee suunnitelman valmistelussa jo aikaisessa vaiheessa kaupunkeja ja kuntia. Erityisen tärkeää on kuulla niitä alueita, joita suunnitelma vahvasti koskettaa. Tulisi myös harkita olisiko toimielimeen hyvä valita myös eri kokoluokkien kaupunkien edustusta. Tällä voisi olla myönteisiä vaikutuksia erityisesti palveluyhteistyön kehittymisen näkökulmasta.

### 5§ Toimivalta

On hyvä, että ennen päätöksentekoa arvioidaan sitä, miten ne edistävät lain tai valtakunnallisen suunnitelman tavoitteiden toteutumista. Arviointimenettely olisi hyvä ulottaa kaikille hallinnon tasoille. Arvioinnit tulisi automaattisesti toimittaa valtiovarainministeriölle, eikä vain pyydettyäessä.

### 6§ Lain voimaantulo

Ei kommentoitavaa

### Lausunnon pääasiallinen sisältö ja muut mahdolliset kommentit

Laissa säädetään valtion palvelujen saatavuuden järjestämisestä sekä valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevista yleisistä tavoitteista. Lisäksi siinä säädetään toimivallasta tehdä sijoittamista ja palvelujen saa-

tavuutta koskevia päätöksiä. Lain tavoitteissa painottuu erityisesti valtion palvelujen saatavuus, minkä lisäksi esille nostetaan elinvoimaisuus, turvallisuus ja valtion kilpailukyky työnantajana.

Laki ei suoranaisesti ota kantaa siihen tullaanko, sillä edistämään tasapainoisempaa alueellista kehitystä vai ei. Nämä linjaukset tehtäneen valtakunnallisessa suunnitelmassa.

Vaikka laissa luovutaan alueellistamisen käsitteestä ja korvataan se valtion läsnäolon termillä, niin tämä ei saa tarkoittaa sitä, että valtion virastoista ja yksiköistä kokonaan luovutaan alueilla tai että kaikki uudet virastot sijoitetaan keskitetysti pääkaupunkiseudulle. Alueen elinvoiman näkökulmasta katsottuna on aivan eri asia, onko alueella esim. tutkimusyksikkö vai muutama etätyöskentelevä tutkija. Valtion toimintojen alueellisella sijoittumisella on edelleen vaikutusta maan tasapainoiseen kehitykseen. Osaamiskeskittymissä valtion tutkimuskeskukset ovat tärkeä osa innovaatioekosysteemejä.

Kaupungin näkökulmasta katsottuna odotukset ovat avoimemmalle valmistelulle ja yhteistyölle, kun valtion palveluihin suunnitellaan muutoksia.

**Liitteet**

- 7 10400/2020 Lausuntopyyntö
- 8 10400/2020 Hallituksen esitys luonnos

**Valmistelija**

Sirpa Lätti-Hyvönen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 2132

**Päätösehdotus**

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus hyväksyy strategiajohtajan esityksen ja päättää antaa asiassa edellä olevan lausunnon.

**Päätös**

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan tekemän päätösehdotuksen.

